

LAUSUNTO
26.2.2010/SH

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite HARE: MMM004/2010

Asia **Luonnos valtioneuvoston selonteoksi elintarviketurvallisuudesta**

Pydyttynä lausuntona luonnoksesta elintarviketurvallisuusselonteoksi Elintarviketeollisuusliitto saattaa ministeriön tietoon seuraavaa:

Luonnoksessa on käsitelty monipuolisesti ja hyvin elintarviketurvallisuuteen vaikuttavia eri riskitekijöitä. Selonteosta saa selkeän kuvan Suomen hyvästä elintarvikkeiden turvallisuustilanteesta. Ravitsemus saa selonteossa kuitenkin liian suuren painoarvon. Ravitsemus on henkilökohtaisiin valintoihin perustuva kokonaisuus eikä liity suoranaisesti elintarviketurvallisuuteen. Monipuolinen elintarviketalous antaa aina mahdollisuuden ruokavaliokokonaisuuden rakentamiseen väärin. Tuolloin on kuitenkin kysymys vääristä tottumuksista ja valistuksen puutteesta, ei elintarviketurvallisuudesta. Raporttiin ei tule sotkea mukaan kannanottoja, jotka eivät liity elintarviketurvallisuuteen.

Esitämme luonnokseen seuraavat yksityiskohtiin menevät kommentit:

sivu 4 Eläinlääkkeet

Esitämme kohdan 2. kappaleen muuttamista muotoon:

”Eläinlääkkeiden käyttö on Suomessa hallittua. Kaikki tuotantoeläimille myytävät, elintarvikkeeksi toimittamiseen varoaikaa vaativat lääkkeet vaativat eläinlääkärin lääkemääräyksen ja tuotantoeläimiä lääkitään eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti. Lääkejäämien syyksi on yleensä todettu vastoin eläinlääkärin ohjeita annettu lääkitys, varoajan noudattamatta jättäminen tai vapaasti apteekkimyyntissä olleiden lääkkeiden käyttö.”

Perustelu: On syytä tarkentaa luonnoksessa käytettyä ”Lähes kaikki” -ilmaisua sekä tuoda esiin jäämien syynä ohjeiden vastainen käyttö sekä myös vapaasti käsikauppamyynnissä olevat lääkkeet.

sivu 7 Ruoan valmistuksessa syntyvät vieraat aineet

Esitämme kohdan otsikon muuttamista muotoon ”Elintarvikkeiden ja ruoan valmistuksessa syntyvät vieraat aineet”.

Esitämme 3 virkkeen muuttamista muotoon: ”Suomalaisten saanti tulee pääasiassa *perinteisillä menetelmillä* savustetusta lihasta ja kalasta.” Esitämme myös 5. virkkeen muuttamista muotoon.” Valvontatoimien ja *varsinkin suuremmissa laitoksissa* tapahtuneen tuotantotekniikan paranemisen johdosta...”

Perustelu: Ruoka –sana on merkitykseltään suppeampi ja elintarvikkeet sanan lisääminen otsikkoon kuvaa paremmin kappaleen sisältöä.

Suuremmissa laitoksissa on siirrytty savustuksesta joko savuaromien käyttöön tai perinteisen savustuksen sijasta epäsuoriin savustusmenetelmiin. PAH-yhdisteitä syntyy tuotteeseen lähinnä vain perinteisessä savustuksessa. Tekstissä on syytä tuoda esiin, että sitä ei yleensä enää käytetä suuremmissa laitoksissa.

sivu 17 **2.3.2. Salmonellavalvonta**

Esitämme 3 kappaletta täydennettäväksi seuraavasti:

”Suomen kansallinen valvontaohjelma on toiminut vuodesta 1995. *Ohjelman mukaisia näytteenottomääriä on vuosien myötä jopa lisätty. Esim. emakoista näytteitä otetaan edelleen samalla tasolla, vaikka emakoiden lukumäärä on laskenut.* Ohjelmassa seurataan ja valvotaan säännöllisesti salmonellan esiintymistä tuotantotiloilla, hautomoissa, teurastamoissa ja lihanleikkaamoissa. Valvontaohjelman päämäärä on suojata kuluttajaa tehokkaasti eläimistä saatavien elintarvikkeiden välityksellä leviäviltä salmonellatartunnoilta. Ohjelman tavoite on pitää salmonellan esiintyminen tuotantoeläimissä ja niistä saatavissa elintarvikkeissa alle 1 % tasolla. Evira on tehnyt valvontaohjelmaan liittyviä riskinarviointoja ja kustannushyöty-arvioita. Valvontaohjelman on todettu vähentävän kuluttajan riskiä sairastua salmonellaan ja hyödyn olevan kustannuksia suuremman. *Salmonellaohjelma on kokonaisuus maataloilta kauppaan. Kustannushyötylähtökohdista olisikin jatkossa selvítettävä ovatko nykyiset näytteenottomäärät ja –kohteet oikein määritellyt.*

Perustelu: Salmonellan valvontaohjelma on sen toteuttamisen myötä tullut yhä raskaammaksi. Kohdan käsittelyn yhteydessä on syytä korostaa, että valvontaohjelma ei saa olla pysyvä, vaan sen laajuutta ja kohdistamista on syytä arvioida säännöllisesti. Voi olla aiheellista, että salmonellan valvontaan käytettyjä resursseja suunnataan myös muihin kohteisiin.

sivu 24 (2.3.8. Mikrobilääkeresistenssi)

Esitämme sivun loppuun tai vaihtoehtoisesti kohtaan 5. Tulevaisuuden muutostekijät lisättäväksi kappaleen:

”*Teollisuuden yllä pitämiin tuotantoeläinten terveydenhuoltorekistereihin (Sikava ja Naseva) ollaan kehittämässä sähköistä lääkekirjanpitoa, jonne kerätään kaikki tiedot eläimen lääkityksestä ja lääkkeiden käytön syistä. Toiminta käynnistetään vuonna 2010. Tämän jälkeen on mahdollista kerätä kattavaa ja reaaliaikaista tietoa lääkkeiden käytöstä tuotantoeläimille ja kehittää edelleen vastuullista eläinlääkintähuoltoa. Tämä mahdollistaa puuttua tehokkaasti myös lääkkeiden käytön syihin ja vähentää mikrobilääkeresistenssin riskiä.*”

Perustelu: Selonteossa on syytä tuoda jo nyt esiin tänä vuonna käynnistyvä järjestelmä, jonka avulla voidaan ennakoita ja puuttua mahdollisen mikrobilääke-resistenssin riskiin.

sivut 25-29 Ravitsemus

Esitämme koko kohdan poistamista.

Perustelu: Ravitsemus ei liity elintarvikkeiden turvallisuuteen. Ruokavalio ja siihen liittyen ravitsemustila on jokaisen yksilön itse muodostama kokonaisuus, joka voi olla ravintoaineiden saannin kannalta oikein tai väärin. Kaikki kaupan olevat elintarvikkeet ovat oikealla määrällä käytettynä ravitsemuksen kannalta turvallisia. Vastaavasti jokainen elintarvike liikaa käytettynä on ravitsemuksen kannalta haitallinen.

Elintarviketurvallisuusselontekoon ei tule liittää asioita, jotka eivät ole varsinaisia turvallisuustekijöitä. Ravitsemusta pitää käsitellä omassa **ravitsemus**selonteossaan. **Tällainen on** vastaisuudessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen, aikaisemmin Kansanterveyslaitoksen, työstämä **Finravinto –raportti**.

Mikäli kohta kuitenkin jätetään raporttiin, esitämme siihen seuraavat muutokset:

sivu 26 (3.3. Väestöryhmien erot)

Esitämme 1. kappaleen 4. virkkeessä olevan sanan ”epäterveellisillä” muuttamista muotoon ”*usein ravintosisällöltään yksipuolisilla*”.

Perustelu: Välipalakin voi olla ravintosisällöltään monipuolinen ja ravintoaineiden saantia täydentävä. Tekstissä ei tule käyttää asenteellista ”epäterveellistä” -sanaa. Yksikään elintarvikkeemme ei ole oikein käytettyä epäterveellinen tai jos on, sen myynti kielletään.

sivu 27 (3.6. Ravitsemuspoliittinen päätöksenteko)

Esitämme 1. kappaleen viimeisen lauseen poistamista tai muuttamista muotoon. ”*Veropoliittiseen ravitsemuskeskusteluun ovat myös eräät poliitikot viime aikoina ottaneet näkyvästi osaa.*”

Perustelu. Valtiovarainministeriö ei ole ottanut veropoliittiseen keskusteluun ainaakaan näkyvästi kantaa, ellei sellaiseksi lasketa ministeriön virkamiesten eritilaisuuksissa esiin tuomaa näkemystä veronkannon vaikeudesta ja tehostomuudesta elintarvikkeiden ravintosisältöperustein. Valtiovarainministerin kerran esitelmässään mainitsemaa asiaa ei voitane pitää ministeriön näkyvänä osanottona keskusteluluun.

sivu 28 (3.7.1. Kuluttajainformaatio)

Esitämme kohdan viimeisestä virkkeestä poistettavaksi sen loppuosan ”mikä on näkynyt myös väestön parantuneena terveytenä.”

Perustelu: Missään ei ole todistettu, että merkintäsäännöksen aiheuttamalla suolan saannin vähenemisellä on ollut vaikutusta väestön terveyteen.

sivu 28 (Verotukselliset ja muut taloudelliset toimenpiteet)

Esitämme koko kohdan tai ainakin sen spekulatiivisen 2. kappaleen poistamista, lukuun ottamatta virkettä ”On myös tärkeää, että niiden todellinen vaikutus selvitetään tarkalleen.”

Missään ei ole osoitettu taloudellisten toimenpiteiden pitkäjänteistä tehokasta vaikutusta. Näin ollen jos 1. kappale jätetään tekstiin, niin siitäkin tulee poistaa lause ”Taloudelliset toimenpiteet ovat tehokkaita.”. Kaikki tiedossamme olevat esimerkit osoittavat sitä, että taloudellisilla toimenpiteillä aikaan saadaan hetkelisiä muutoksia ja kulutus palautuu varsin nopeasti ennalleen.

Jos 1 kappale jätetään tekstiin, niin sen loppuun voidaan lisätä 2. kappaleen em. virkkeen ajatus täydennettynä seuraavasti: ”*Ravintoaine- tai elintarvikeryhmäkohtainen vero on vaikea ja kallis toteuttaa. Siksi on tärkeää, että veron todellinen vaikutus selvitetään ensin huolella.*”

sivut 34 (4.5. Kuluttajan toimet) ja 35 (4.6. Elinkeinon toimet)

Esitämme, että ao. kohtien otsikot muutetaan muotoon: *4.5. Kuluttajaan kohdistuvat toimet* ja *4.6. Elinkeinoon kohdistuvat toimet*.

Perustelu: Otsikon muotoilu luonnostekstissä olevalla tavalla antaa väärän kuvan kappaleen sisällöstä.

sivu 36 (4.6. Elinkeino toimet) 4. kappale

Esitämme kappaleeseen lisättävän ennen viimeistä virkettä virkkeen: ”*Myös suurempien teurastamoiden kohdalla on tärkeää seurata, etteivät lihan tarkastuskustannukset nouse kilpailijamaita korkeammaksi ja ottaa heti käyttöön EU:n jatkossa mahdollistamat tarkastuksen kustannuksia vähentävät keinot.*”

Perustelu: Myös suuremmille teurastamoille on erittäin tärkeää, että lihatarkastusta kehitetään EU:n antamien säädösten puitteissa kustannuksiltaan kevyemmäksi. Oleellista on, että kilpailijamaat eivät ehdi ottaa Suomea aikaisemmin käyttöön lainsäädännön mahdollistamia helpotuksia.

sivu 41 (5. Tulevaisuuden muutostekijät)

Esitämme sivulla olevan 1. kappaleen lopussa olevan virkkeen ”Ravitsemuksen ohjaamiseksi otetaan käyttöön valistuksen lisäksi myös hallinnollisia keinoja, kuten verotus, sairausvakuutusedut sekä epäterveellisen ruoan rajoittaminen lapsilta ja nuorilta.” poistamista.

Perustelu: Esitetty näkökanta ei ole realistinen eikä odotettavissa oleva tulevaisuuden kuva. Suomen ollessa osa EU:ta elintarvikkeiden käyttöä ei voida rajoit-

taa kansallisin hallinnollisin keinoin. Suomeen tuskin luodaan poliisijärjestelmää, jossa alaikäisten elintarvikkeiden ostoksia ja käyttöä rajoitetaan alkoholin ja tupakan tapaan. Käsityksemme mukaan verotuksen tarkoituksena säilyä edelleen rahan kerääminen valtiolle ja kunnille eikä siihen kytketä elintarvikkeiden valintaan liittyviä tavoitteita.

sivu 42 (6.1. Elintarvikkeiden turvallisuuden varmentaminen)

Kohdassa tulee keskittyä asioihin, jotka ovat Suomen kannalta tärkeitä tai joihin Suomi EU:n jäsenenä voi vaikuttaa. Esitämme siksi kohdassa f. mainitun nanotekniikka -esimerkin poistamista.

Perustelu: Nanotekniikan käyttöön elintarvikkeissa eikä myöskään sen turvallisuuden ei kohdistu Suomessa mitään erityistä tutkimusta eikä muutakaan aktiiviteettia. Näin ollen sen esimerkiksi nostaminen ruokkii vain tarpeettomia pelkoja.

sivu 42 (6.2. Terveellisen ravitsemuksen edistäminen)

Esitämme d. -kohdan toisen virkkeen ”Epäterveellisten ruokien ja juomien...” poistamista.

Perustelu: Epäterveellisiä ruokia ja juomia ei ole markkinoilla ja jos niitä on (vrt. esim. jotkut epäterveellisiksi osoitetut ravintolisät) niiden kaupan pito ja markkinointi kielletään. Emmekä pidä myöskään todennäköisenä, että yksittäisten, turvallisten elintarvikkeiden markkinointia aletaan ohjeistaa lainsäädännöllä alkoholin ja tupakan tavoin.

Kunnioitavasti
ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO
HEIKKI JUUTINEN
Heikki Juutinen
Toimitusjohtaja